ישראל: מומחית האו"ם מביעה דאגה מהניצול לרעה של "ניכור הורי" כדי לערער על אמינותן של אימהות במקרים של התעללות

ז'נבה, באוגוסט 2026– ראם אלסלם, הנציבה המיוחדת של האו"ם לטיפול באלימות נגד נשים ונערות, גורמיה והשלכותיה, הביעה היום דאגה עמוקה לנוכח דפוס מטריד בבתי המשפט לענייני משפחה ובשירותי הרווחה, ובפרט בשירותי הגנת הילד בישראל.

היא ציינה כי אמינותן של אימהות המדווחות על אלימות במשפחה, התעללות בילדים או התעללות מינית מוטלת לעיתים קרובות בספק, בין היתר באמצעות התיאוריה המופרחת והמזיקה של "ניכור הורי". כתוצאה מכך, ילדים מופרדים מההורה המגן עליהם ונאלצים לקיים קשר ללא פיקוח עם ההורה שהואשם בהתעללות.

המידע שקיבלתי מצביע על כך שאימהות המבקשות להגן על ילדיהן מפני אלימות, לרבות אלימות מינית, נתקלות לעיתים קרובות מדי בחוסר אמון, ומוצגות כמי שמניכרות את הילדים מאבותיהם, כבלתי יציבות או כמניפולטיביות ; בעוד שבמקביל, טענות חמורות בדבר התעללות זוכות להמעטה בחומרתן או להתעלמות מוחלטת, אמרה המומחית.

על פי עדויות מהימנות שנמסרו על ידי 18 אימהות ישראליות, טענות בדבר אלימות מצד בן זוג אינטימי, התעללות מינית בילדים, שימוש לרעה בחומרים ממכרים וחששות חמורים אחרים הנוגעים להגנת הילדים, אינן מטופלות באופן עקבי כגורמים מכריעים בהחלטות של שופטי בתי המשפט לענייני משפחה בדבר משמורת והסדרי ראייה. במקום זאת, נראה כי כשאימהות מעלות חששות הנוגעים להגנת ילדיהן, בתי המשפט בישראל מערערים את אמינותן, בין היתר באמצעות הסתמכות על טענות בדבר ניכור הורי, ציינה אלסלם.

בכמה מקרים אימהות דיווחו כי אוימו בהעברת המשמורת על ילדיהן או בהוצאת ילדיהן למסגרת מוסדית, או שאיבדו למעשה את המשמורת, אם ימשיכו להתריע על התעללות בילדיהן.

המומחית מודאגת במיוחד מכך שגם ילדים שחשפו מעשי אלימות, הביעו פחד מהורה או הציגו סימני טראומה, לא זכו לאמון. על פי הדיווחים, הם אולצו להמשיך לקיים קשר עם מי שהואשם באלימות ונאלצו לעבור "טיפול לאיחוד מחדש".

ההשלכות הן עצומות. הן עלולות להביא לכך שאימהות המנסות להגן על ילדיהן יעמדו בפני איומים וסנקציות, לרבות אובדן המשמורת על ילדיהן, דבר המוביל לפגיעה חמורה בזכויות הילד, הוסיפה המומחית.

לעולם אין להפוך טענות בדבר ניכור הורי לנשק או אמצעי שנועד להשתיק דיווחים על אלימות, או להסיט את תשומת הלב מהחובה לחקור טענות להתעללות באופן יסודי וללא משוא פנים, אמרה אלסלם. בטיחותן, כבודן וזכויותיהן של אימהות וילדים חייבים לעמוד מעל לכל שיקול אחר.

היא חזרה על קריאותיה הקודמות לממשלת ישראל ולבתי המשפט לענייני משפחה בישראל לבטל מדיניות שפוגעת באמינותן של אימהות, כמו ניכור הורי, אשר משמש לערעור על חששותיהן הלגיטימיים של נשים בכל הנוגע להגנה על ילדיהן, תוך פגיעה בגישתן של אימהות וילדיהן לצדק, וכן בהגנתם ובזכותם לחיות ללא אלימות.

המומחית הזכירה את חובתן של מדינות לשנות פרקטיקות משפטיות או מנהגיות שמנציחות ומאפשרות סובלנות כלפי אלימות נגד נשים, ולהעמיד את טובת הילד במרכזם של כל ההליכים הנוגעים לילדים, לרבות החלטות בעניין משמורת על ילדים.

"יש להקשיב לילדים ולהתייחס ברצינות לטענות בדבר התעללות, ולעולם אין להעניש אימהות על כך שהן מנסות ומבקשות להגן על ילדיהן."

המומחית נמצאת בקשר עם הממשלה בנוגע לחששות אלה.

סוף

המומחית:

ראם אלסלם, הנציבה המיוחדת של האו״ם לטיפול באלימות נגד נשים ונערות, גורמיה והשלכותיה

נציבים המיוחדים, המומחים העצמאיים וקבוצות העבודה הם מומחי זכויות אדם עצמאיים שמונו על ידי מועצת זכויות האדם של האו״ם. יחד, מומחים אלה מכונים ההליכים המיוחדים של מועצת זכויות האדם. מומחי ההליכים המיוחדים פועלים בהתנדבות; הם אינם עובדי האו״ם ואינם מקבלים שכר עבור עבודתם. בעוד שמשרד האו״ם לזכויות האדם משמש כמזכירות של ההליכים המיוחדים, המומחים פועלים בתפקידם האישי והם עצמאיים מכל ממשלה או ארגון, לרבות משרד הנציב העליון של האו״ם לזכויות האדם והאו״ם. כל העמדות או הדעות המובאות הן של המחבר בלבד ואינן מייצגות בהכרח את עמדת האו״ם או משרד הנציב העליון של האו״ם לזכויות האדם.

ניתן למצוא תצפיות והמלצות הנוגעות למדינות מטעם מנגנוני זכויות האדם של האו״ם, לרבות ההליכים המיוחדים, גופי האמנה והסקירה התקופתית האוניברסלית, ב־Universal Human Rights Index: https://uhri.ohchr.org/en/

זכויות האדם של האו״ם, דף המדינה – ישראל

לפניות ולבקשות מהתקשורת, ניתן לפנות אל: hrc-sr-vaw@un.org

לפניות תקשורת בנוגע למומחים עצמאיים אחרים של האו״ם, ניתן לפנות למאיה דרואז (maya.derouaz@un.org) או לדרישה אינדראגופתה (dharisha.indraguptha@un.org).

לעדכונים על חדשות הנוגעות למומחי זכויות האדם העצמאיים של האו״ם בטוויטר: Twitter: @UN_SPExperts.